

เริ่มแรกของการปลูกปาล์มงาช้างในไทย (2545)

1) ผมมีโอกาสพบกับท่านผู้หญิงคนหนึ่ง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2545 ในงานพระราชพิธีงานหนึ่ง ท่านได้กล่าวว่า จะส่งเมล็ดพันธุ์ปาล์มงาช้าง (Tagua) มาให้ 2 เมล็ดเร็วๆ นี้ เป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ มีพระราชประสงค์จะได้จากสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ไทย ณ กรุง Santiago ประเทศปานามา มาทรงทดลองปลูกในประเทศไทย

ต่อมาท่านได้ส่งเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวมาให้ 2 เมล็ด ผ่านสำนักราชเลขาธิการพร้อมเอกสารแนะนำ

2) จากข้อมูลที่ได้รับมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กงสุลกิตติมศักดิ์ไทยได้เมล็ดพันธุ์จากบริษัท Manespo ซึ่งเป็นบริษัทส่งออกเมล็ดพันธุ์รายใหญ่ของประเทศปานามา

2.2 ปาล์มงาช้าง มีชื่อภาษาอังกฤษหลายชื่อ ดังนี้ Tagua , Carozo , ivory nut , และ Vegetable ivory และ etc.

2.3 ปาล์มงาช้าง มีชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ดังนี้ *Phytelephas aequatorialis* spruce (Phyto = plant , elephas = elephant) และอีกชื่อหนึ่ง คือ *Palandra aequatorialis* (spruce) O.F.Cook.

2.4 เป็นพืชวงศ์ปาล์ม ความสูง 5 – 6 เมตร เป็นพืชพื้นเมืองของป่าร้อนชื้น (Humid tropical forest) ของภาคตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปอเมริกาใต้ ต้นตัวผู้และตัวเมียแยกต้นกันเหมือนอินทผาลัม ต่างกับมะพร้าว ซึ่งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่ในต้นเดียวกัน ขึ้นได้ต้นไม้ใหญ่ได้ (ผลมีเปลือกเหมือนมะพร้าว) อยู่รวมกันเป็นทะลาย ทะลายละหลายผล ผลมีเปลือกซึ่งมีหนามคล้ายผลทุเรียน แต่ละผลมีเมล็ดใน 6 – 9 เมล็ด เมล็ดมีขนาดเท่าฟองไข่ไก่ ผลอ่อนเนื้อใสดกินได้ เมื่อผลแก่ เนื้อในจะแข็งมาก มีลวดลายสีขาวเหมือนงาช้าง จึงนำไปทำกระดุมหรือเข็มกลัด และแกะสลักได้

เมล็ดเมื่อนำมาบดให้ละเอียด สามารถผสมกับกาวหรือซีเมนต์ให้เป็นหินใหญ่ได้

3) ประมาณศตวรรษที่ 19 ชาวอินเดียนแดงเผ่า Wounan ชาวพื้นเมืองของประเทศปานามา ได้เริ่มนำเมล็ดแก่มาทำกระดุม หรือเครื่องแกะสลักต่างๆ เพราะแข็งและสีขาวเหมือนงาช้าง แต่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเหมือนกระดุม และเครื่องแกะสลักที่ทำจากสารเคมีสังเคราะห์หรือพลาสติก

ปาล์มงาช้าง

อำพล เสนาณรงค์*

ปาล์มงาช้าง หรือมีชื่อภาษาพื้นเมืองของอเมริกากลางว่า Tagua ภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า Ivory nut หรือ Vegetable ivory เป็นพืชวงศ์ปาล์มพื้นเมืองของป่าเขตร้อนชื้น (Humid tropic forest) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปอเมริกาใต้ และตอนใต้ของอเมริกากลาง เช่น ประเทศโคลอมเบีย เอกวาดอร์ ปานามา เปรู และบราซิล เป็นต้น ส่วนที่มีดินฟ้า อากาศ คล้ายภาคใต้ของไทย

ปาล์มงาช้าง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Phytelephas aecuatorialis* มีลักษณะคล้ายต้นปาล์ม น้ำมัน ความสูงเต็มที่ประมาณ ๑๒ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้นประมาณ ๒๕ - ๓๐ เซนติเมตร แยกเป็นต้นตัวผู้และตัวเมีย เนื้อปาล์มน้ำมัน ซอดอกตัวเมียยาวประมาณ ๔๐ - ๕๐ เซนติเมตร ช่อหรือทะลายหนึ่งมีผลประมาณ ๒๐ - ๓๐ ผล ผลมีลักษณะคล้ายผลทุเรียน ผิวมีหนาม เส้นศูนย์กลางผลประมาณ ๑๐ - ๑๕ เซนติเมตร แต่ละผลมีเม็ดในประมาณ ๔ - ๖ เม็ด ขนาดเม็ดประมาณ ๓x๕ เซนติเมตร ลักษณะเป็นรูปลิ้มเม็ดแต่ละเม็ดเมื่อแก่จัด จะมีเปลือกบางสีขาวหุ้มอยู่ภายนอก ช้างในเปลือกจะเป็นกะลาสีน้ำตาลแกมเขียวคล้ำสีเหลืองคล้ายกะลามะพร้าว เมื่อผ่ากะลา จะพบเนื้อลักษณะเหมือนเนื้อมะพร้าว เมื่ออ่อนจะนุ่ม สีขาวรสนาว (คล้ายเนื้อมะพร้าว) เมื่อแก่จัดจะมีเนื้อสีขาวและแข็ง หนาเกือบเต็มผล คล้ายเนื้อมะพร้าวแห้ง แต่แข็งกว่ามาก จนมีลักษณะและคุณสมบัติคล้ายงาช้างมาก

เมื่อประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ชาวอินเดียนแดงเผ่า Wounan ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองของประเทศนามา ได้นำเอาเนื้อแห้งของปาล์มงาช้าง มาทำกระดุมและแกะสลัก เป็นหัตถกรรมชนิดต่างๆ เพราะมีความแข็งแรงเหมือนงาช้าง และทำของใช้ทุกอย่างเหมือนหัตถกรรมที่ทำจากงาช้างและเขาสัตว์ได้ เช่น เข็มกลัด ด้ามมีด ตัวหมากกรุก และลูกบิลเลียด เป็นต้น และเป็นสินค้าออกที่ได้รับความนิยมในสหรัฐอเมริกาและยุโรปมาก

ต่อมาความนิยมของปาล์มงาช้าง ลดลงไประยะหนึ่ง เมื่อสินค้าเหล่านั้นถูกแทนที่โดยวัสดุที่ทำจากสารเคมีสังเคราะห์ หรือพลาสติกที่มีราคาถูกกว่า แต่เมื่อกระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น มีการต่อต้านการฆ่าช้างเพื่อเอางา และการถางป่าเขตร้อน เพื่อทำการกรรกรรมหรือเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการใช้สารเคมีสังเคราะห์เป็นเครื่องแต่งกาย การใช้ผลิตภัณฑ์จากปาล์มงาช้างแทนงา จึงได้รับความนิยมกลับมาอีก เพราะต้นปาล์มงาช้างต้นหนึ่ง จะให้ผลถึงปีละ ๒๕ กิโลกรัม หรือเท่ากับงาช้างหนึ่งงา การใช้ผลปาล์มงาช้าง ๒ ต้น จะเท่ากับงาช้าง ๑ คู่ หรือ ๑ เชือก แต่ผลปาล์มงาช้างผลิตได้ทุกปี ต่างกับช้างซึ่งตลอดชีวิตได้งาเพียง ๑ คู่ เท่านั้น นอกจากนั้น

ประชาชนก็ไม่ต้องถางป่าต้นปาล์มมาข้างเพื่อปลูกพืชล้มลุก เพราะการเก็บผลผลิตจากต้นปาล์ม
มาข้างในธรรมชาติหรือปลูกใหม่ในอนาคต จะมีรายได้ดีกว่าและยั่งยืนกว่าการปลูกพืชล้มลุก และ
เป็นการอนุรักษ์ป่าเขตร้อน และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่ชุ่มชื้นกว่า

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะ
นำเมล็ดพันธุ์ปาล์มมาข้าง มาทดลองปลูกในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบของงานหัตถกรรมของ
ประชาชนในอนาคต สถาบันเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศเม็กซิโก และประจำกรุงบราซิลเลีย
จึงได้จัดส่งกล้าพันธุ์และเมล็ดพันธุ์จำนวนหนึ่งผ่านกระทรวงการต่างประเทศและสำนัก
ราชอาณาจักรการ เพื่อมาทดลองปลูก ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่เมื่อเมล็ดพันธุ์และกล้ารุ่น
แรกๆ มีจำนวนน้อยและบอบช้ำจากการขนส่ง ทำให้เหลือรอดเพียง ๑ กล้าเท่านั้น

แต่เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ผมได้รับรายงานจากสวนสนปาล์ม ที่วิทยา
เขตกำแพงแสนว่า เมล็ดพันธุ์ปาล์มมาข้างรุ่นหลังสุดที่ผมได้รับจากกระทรวงการต่างประเทศ
เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวนประมาณ ๒๔ กิโลกรัม หรือ ๓๓๒ เมล็ด และผมแบ่ง
ไปปลูกที่สวนสนปาล์ม เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๕๑ เมล็ด ขณะนี้ได้งอกเป็น
กล้าพันธุ์ที่แข็งแรงแล้ว ๓๑ ต้น ยังไม่งอก ๒๐ เมล็ด

การที่เมล็ดปาล์มมาข้างสามารถงอกเป็นกล้าที่แข็งแรงในสภาพแวดล้อมของไทยแล้วถึง
๓๑ กล้า นับว่าเป็นข่าวที่น่ายินดี ผมจะได้มอบให้เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่วิทยาเขตกำแพงแสน ฝ้าดูแลรักษาต่อไปอย่างดีที่สุด เพื่อให้ได้ต้นปาล์มมาข้างที่สามารถเติบโต
และขยายพันธุ์ให้แพร่หลายในประเทศไทยต่อไป ตามพระราชประสงค์เริ่มแรกของสมเด็จพระนาง
เจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ถึงแม้จะใช้เวลานานเท่าใดก็ตาม

*****

4) อุตสาหกรรมพื้นบ้าน โดยใช้เนื้อแก้งของปาล์มงาช้าง ทำให้ชาวพื้นเมืองของอเมริกากลางไม่ตัดต้นปาล์มงาช้าง เก็บเฉพาะผล เป็นการอนุรักษ์ป่าร้อนขึ้นได้ผลวิธีหนึ่ง และทำให้ไม่ต้องใช้งาช้างจริง เป็นการอนุรักษ์ชีวิตช้างได้ทางอ้อม

ต้นปาล์มงาช้างต้นหนึ่ง ผลิตเมล็ดได้ปีละประมาณ 50 ปอนด์ (22.7 กิโลกรัม) เท่ากับงาช้างอาฟริกา 1 งา แต่ปาล์มงาช้างผลิตได้ทุกปีตลอดไป

5) Mr. Calos A. De Janan F. กงศุลกิตติมศักดิ์ไทยประจำประเทศปานามาได้ส่งเมล็ดปาล์มงาช้าง (ธรรมชาติ) 6 เมล็ด และเมล็ดปาล์มงาช้างที่ตกแต่งแล้ว 3 เมล็ด ผ่านเอกอัครราชทูตปานามา ที่ประจำอยู่ที่ประเทศเม็กซิโก มาถวายสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถตามพระราชประสงค์

6) ปัจจุบัน กระดุมและเครื่องแกะสลักจากปาล์มงาช้าง กำลังได้รับความนิยมมากในสหรัฐอเมริกาและยุโรป

สีธรรมชาติของปาล์มงาช้างมีสีขาวเหมือนงาช้าง แต่ผิวด้านนอกติดกับกะลา จะมีสีน้ำตาลเข้ม ปาล์มงาช้าง หรือที่รู้จักกันในนาม Tagua , Ivory nut หรือ Vegetable ivory เป็นเมล็ดของพืชตระกูลปาล์มหลายชนิด (species) เช่น *Palandra* spp. , *Ammandra* spp. และ *Phytelephas* spp. เป็นต้น

ไม่มีปาล์มพื้นเมืองของไทยชนิดใด ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับปาล์มงาช้าง แต่ยังไม่เคยมีการนำมาปลูกในประเทศไทย (จากการสอบถามสวนนนุช)

*****

อำพล เสนาณรงค์

องคมนตรี

19.07.56